

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Akrep'in Kalbi

Akrep, gökyüzündeki belirgin takımyıldızlardan biri. Ne var ki, bizim bulunduğumuz enlemde yılın küçük bir bölümünü gökyüzünde geçirir. Bununla birlikte, ufuktan pek fazla yükselmez. Duruma olumlu yönden bakacak olursak, bu takımyıldız gökyüzüne en çok baktığımız, havaların en çok açık olduğu yaz aylarında gökyüzünde yer alır. Ağustos'ta Akrep'i görebilmek için doğruca güney ufku üzerine bakmanız yeterli. Akrep, adını aldığı varlığa en çok benzeyen takımyıldızlardan biri. Bu sayede, gökyüzünde tanınması da kolay. Akrep'in kısıklarını takımyıldızın batısında, kıvrık kuyruğunuysa doğusunda görebilirsiniz.

Akrep'teki en belirgin yıldız, gökyüzünün parlak ve turuncu rengiyle dikkati çeken Antares'tir. Antares adı, Yunan Mitolojisindeki savaş tanrısı Ares'ten (Romalılar'ın Mars'ı) türemiş. Bunun nedeniyse, yıldızla Mars arasındaki benzerlik. Gerçekte biri yıldız, öteki gezegen olduğu için özellikle olarak birbirlerine hiç benzemeseler de, görünüşte benziyorlar. Her ikisi de turuncu renkte ve görünür parlaklıkları benzer. İşte bu nedenle "Ares'in benzeri" anlamına gelen Antares adı verilmiş. Bu yıldız Latince'de Cor Scorpii, yani "Akrep'in Kalbi" de deniyor.

Antares, tutulum çemberine (yerden bakıldığında, gezegenlerin gökyüzünde gezindikleri kuşak) çok yakın konumda bulunduğundan hemen her yıl Mars'la yakın görünür konuma gelirler. Bu durumda, bazen hangisinin Mars hangisinin Antares olduğunu anlamak zor olabilir. Özellikle de Akrep'in öteki yıldızları hava koşulları nedeniyle iyi seçilemiyorsa.

Antares'in turuncu görünümünün ardında, onun dev bir yıldız oluşu yatıyor. Bir kırmızı dev olan Antares, gökadamızdaki en parlak ve en büyük yıldızlardan biri. Onu kendi yıldızımızla kıyaslırsak, Antares Güneş'e göre yaklaşık 10.000 kez parlak. Ancak bu, görünür parlaklıklar arasındaki oran. Antares, kırmızı dev olduğu için, ışınımının büyük bölümünü kızılötesi dalgaboyunda yapar. Bunu da göz önünde bulundurursak, bu yıldız Güneş'ten yaklaşık 60.000 kez parlaktır. Gökbilimciler, Antares'in çapını, Güneş ile Dünya arasındaki uzaklığın yaklaşık 4 katı olarak hesaplıyorlar. Yani, bu yıldız Güneş'in yerine koyabilseydik, Jüpiter'e kadar tüm gezegenler içinde kalırdı. Artık

Antares ve M4

ömrünün son demlerini geçiren bu yıldız, yakın bir gelecekte süpernova olarak patlayacak.

Akrep, Samanyolu'nun merkez bölgesinde olduğundan çok sayıda derin gökyüzü cismi de içerir. Bunlar arasında çok sayıda açık yıldız kümesi ve birkaç küresel küme yer alır. Bunlar arasında, amatör gözlemcilerin en çok gözledikleri kuşkusuz M4. gökyüzünün en parlak küresel kümelerinden biri olan bu küme, çok iyi gözlem koşullarında çıplak gözle bile seçilebilir. Ancak, bir dürbün

nünüz varsa gözlem koşulları mükemmel olmasa da bu kümeyi kolayca görebilirsiniz. Küme, Antares'e çok yakın konumda yer aldığı için gökyüzünde bulunması da kolay. Dürbünle Antares'e baktığınızda, onun hemen güneybatısında yer alan kümeyi seçebilirsiniz. Yakınlıkları nedeniyle her ikisi de görüş alanına girer.

Gök Olayları

Jüpiter, akşam saatlerinde alacakaranlıktan sonra çıplak gözle gözlenebilen tek gezegen. Güneş battığında güneybatı ufku üzerinde bulunuyor ve artık erkenden, geceyarısı olmadan gökyüzünü terk ediyor.

Mars, Ekim ayının sonlarına kadar akşam gökyüzünde olacak. Ne var ki, artık çok alçaldığı için alacakaranlık bitmeden batıyor. Gezegeni görebilmek için, ayın başlarında Güneş battıktan yaklaşık 45 dakika sonra batı ufku üzerine bakmak gerekiyor.

Venüs, yükselimi biraz azalmakla birlikte, sabah gökyüzünde. Merkür, giderek yükseliyor ve Venüs'e giderek yakınlaşıyor. İki gezegen, ayın ortalarında yakın görünür konumda olacaklar.

Merkür, ayın sonlarına doğru hızla alçalacak ve gözden kaybolacak.

Satürn, artık sabah gökyüzünde. Gezegen, bu ay içinde önce Merkür, ardından da Venüs'le çok yakın görünür konuma geliyor. Gökyüzünde giderek yükselen Satürn, 27 Ağustos sabahı da Venüs'le buluşacak. Gezegenler, sabah alacakaranlığı içinde gözlenebilecekler. Venüs, çok parlak olduğu için rahatlıkla seçilebilir. Ancak, Satürn ve Merkür'ü görmek için bir dürbünün yardımcı gerekebilir.

Ay, 2 Ağustos'ta ilkördün, 9 Ağustos'ta dolunay, 16 Ağustos'ta sondördün, 23 Ağustos'ta yeniay, 31 Ağustos'ta yeniden ilkördün halinde olacak.

Perseid göktaşı yağmuru, 12/13 Ağustos gecesi en yüksek etkinliğine ulaşacak. Ne var ki, Ay nedeniyle sönük göktaşları gözlenemeyecek. Yine de yılın etkin göktaşı yağmuru olan Perseidleri kaçırmayın. Göktaşı yağmuru, en etkin olduğu tarihlerin birkaç gün öncesinde ve sonrasında da etkinliği azalmakla birlikte gözlenebilir.

1 Ağustos saat 23:00, 15 Ağustos saat 22:00, 31 Ağustos saat 21:00'de gökyüzünün genel görünümü.